

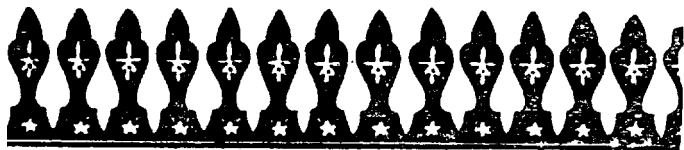

ЎЗБЕК КЛАССИКЛАРИ
КУТУБХОНАСИ

НОДИРА

ШЕВРАР

УзССР давлат
бадший адабиёт нашриёти
Тошкент — 1958.

Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси
Бируний номидаги Шарқшунослик институти

Нашрга тайёрловчи
А З И З Қ А Ю М О В

ШОИРА НОДИРА

Нодира XIX асрнинг биринчи ярмида Қўқонда яшаган ва ижод этган талантили шоирлардандир. Нодира шеърлари ўзининг юксак бадиийлиги ва чуқур мазмундорлиги билан ажралиб туради.

Нодира тахминан XVIII асрнинг охириги чорагида Андижон шаҳарида туғилди. Унинг отаси Раҳмонқул қушбеги Қўқон ҳукмрони Порбўтабийнинг яқинларидан бўлиб, асли ўзбекларнинг Минг уруғидандир.

Нодиранинг номи Комила бўлиб, Нодира унинг адабий тахаллусидир. Комила ўзининг гўзаллиги, ақл, одоби билан машҳур бўлган эди. Шунинг учун ҳам кейинча Қўқон хони бўлган Умархон (1811—1822 йилларда ҳукмронлик қилган) унга ғойибона ошиқ бўлиб, 1808 йили Нодирага уйланади ва уни Қўқонга олиб келади.

Нодиранинг ижодий маҳорати Қўқондаги адабий гуруҳлар ичида ва уларнинг таъсири остида такомил топди. Нодира ғазалларининг асосий мазмуни инсонпарварлик, муҳаббат ва садоқатни улуғлашдир. Нодира ҳар доим инсонпарварлик гояларини; адолат, инсоф, халқ манфаатларини кўзлашни тарғиб қилар эди. У хонга қарата бундай деб ёзади:

Бўйлаким мумтоз эурсен барча султонлар аро,
Шод қилғил бандаларнинг кўнглини эҳсон этиб..
Фуқаро ҳолига гар боқмаса ҳар шоҳ, анга
Ҳашмату салтанту рафъату шон барча абас.

Шеҳ ўлдирки райятга тараҳҳум қилса,
Йўқ эса қондан амну омон барча абас.

Шоира инсон қадри қийматини юқори қўйди, унинг руҳан бой ва мазмундор бўлишини куйлади. Бу эса унинг муҳаббат туйғуларини чуқур сеза олиши билан боғлиқ эди. Шунинг учун ҳам у инсонийлик ва муҳаббатнинг мавжудлигини инсоннинг ҳақиқий инсон эканига далолат беришини қайта-қайта такрорлайди:

Муҳаббатсиз киши одам эмасдур,
Гар одамсен муҳаббат ихтиёр эт.

Нодира, жоми муҳаббатни лабо-лаб ичибон,
Мастлик бирла қилай ишқ намозини адо.

Жаҳонда, Нодира, ишқ ихтиёр эт
Муҳаббатсиз кечурғон ҳайф авқот.

Нодира куйлаган муҳаббат инсонлар ўртасидаги қалбнинг қалбга интилиши натижасида пайдо бўлган соф, самимий муҳаббатдир. Олижаноб инсоний туйғу бўлмиш бундай севгининг энг олий хусусияти — вафодорликни шоира айниқса баланд илҳом билан тараққий этди.

Нодира кўйида бош қўймоғим эрмас ноёб
Итлари ҳайли эрур мақсади икром менга.

Бўлса то умру ҳаёти боқи,
Мени илкимдуру домони вафо.

Жон кўрмади рўзанин ҳаловат
Ифторда ёрсиз на лаззат.

Ер айласа ёри бирла ифтор
Йўқ рўзада мундин ўзга давлат.

У, дунёдан кечиш, фақат худони ёдлаш ва тарки ишқ, «тарки дунё» қилишни тарғиб қилувчи реакцион мутаассиб шайхлар, зоҳидларни қаттиқ таъқид қилади. Уларнинг барча қилмишлари риё, ҳирс, тамаъдан иборат эканини шафқатсизлик билан фош этади:

Тарки ишқ эт деди менга зоҳид,
Демади ҳеч телба мунча қабиҳ.

Риёу ҳирсу тамаъ савтидур таронаи шайх
Эшитмаким, ҳама афсун эрур фасонаи шайх...

Риёу зарқ тариқинда ташнаком ўлур
Сароби баҳри хаёлоту бегиронаи шайх...

Берур ғурур ила оройиши фашу-дастор
Ки худнамолиғ эрур зеби корхонаи шайх.

Аммо шупи унутмаслик керакки, Нодира феодализм шароитида яшади ва ижод этди. Унинг ўзи ҳам феодализм давлат аппаратининг юқори табақасига хос бўлган шахслардан эди. Шунинг учун у феодал ҳукмронлигининг маҳкам бўлиши, хон салтанатининг куч-қуввати ошишини истар, ўзининг баъзи асарларида ана шундай мазмуни ифодалар эди. Нодира гарчи реакцион фанатизмга қарши бўлса-да, аммо у юқори аристократ синфларининг фарзанди бўлганидан бу синфнинг манфаатларини қаттиқ ҳимоя қилувчи ислом идеологиясини қувватлади.

Қўқон хонлигининг сиёсий ва маъмурий ҳаётида ҳам Нодира фаол иштирок этар эди. Бу фаолият Умархон вафот этиб, ўрнига Нодиранинг ўғли Муҳаммад Алихон ҳокимият тепасига чиққач (1822—1842), айниқса ортди. Халқ ўртасида Нодирани ҳурмат қилиб Моҳтар ойим деб атар эдилар. Қўқонда унинг ташаббуси билан бир мадраса бино қилдирилган бўлиб, уни мадрасаи Моҳтар ойим дейилар эди. Бу ерда шаҳарнинг кўп ёшлари таълим олгандир. Жумладан кейинчалик атоқли ўзбек шоири Зокиржон Холмуҳаммад ўғли Фурқат ҳам шу ерда ўқиди.

1842 йили Қўқон хонлиги билан Бухоро ўртасида уруш бошланиб, Қўқон хони Муҳаммад Алихоннинг мағлубияти билан тамом бўлди. Бухоро амири Насрулло ўз қўшини билан шаҳарга бостириб кириб, қонли террор ўтказди. Халқ молу мулки талон қилинди. Амир

Насруллонинг буйруғи билан Муҳаммад Алихон, унинг укаси ва ёш ўғли дорга осиб ўлдирилди. Шу пайтда Нодира ўзининг кичик ёшли набирасини ҳимоя қилиб амирга қараб: «отасини-ку ўлдирдинг, бу маъсум гўдакда нима гуноҳ, нега бу болани ўлдирмоқдасан, золим», деб хитоб қилиб, уни сақлаб қолишга интилади ва амирнинг зулмига лаънатлар ўқийди. Шунда Насруллонинг буйруғи билан жаллодлар Нодирани ҳам тутиб дорга осадилар. Шундай қилиб, халқнинг талантили қизи — отоқли шоира Нодира фожиона равишда ҳалок бўлади.

Нодиранинг ўзбек ва тожик тилларида ёзилган шеърларидан ташкил топган тўла бўлмаган девони бизгача етиб келган. У ҳозир ЎзССР Фанлар Академиясининг Шарқшунослик институтида сақланади. Нодиранинг олижаноб инсонпарварлик гоёларини тарғиб этувчи гўзал шеърлари узоқ йиллардан бери халқ томонидан севиб ўқилмоқда ва куйланиб келмоқда. Шунинг ўзи ҳам жабрдийда шоиранинг хотираси қанчалик азиз эканини намоён этиб туради.

Азиз Қайюмов.

* * *

Васл ўйин обод қилдим, бузди ҳижрон оқибат
Сели ғамдин бу иморат бўлди вайрон оқибат

Қилди чоки пираҳан доғи дилимни ошкор,
Қолмади кўнглимда захми ишқ пинҳон оқибат.

Аҳду паймонлар қилиб эрди, вафо қилғум дебон,
Айлади тарки вафо ул аҳди ялғон оқибат.

Орзу қилдим тутармен деб висоли доманин,
Поря бўлди ҳажр илгида гирибон оқибат.

Зоҳидо, ишқу муҳаббат аҳлини маъзур тут,
Ёр кўйида на бўлди шайх Санъон оқибат.

Бас-ки қон бўлди юрогим гавҳари ашк ўрниға,
Қатра-қатра кўзларимдин томди маржон оқибат.

Оҳким бўлди яна субҳи нашотим шоми ғам,
Чеҳра пинҳон этти ул хуршиди тобон оқибат.

Гарчи бор эрди мусаххар девлар фармонида,
Поймоли хайли мўр ўлди Сулаймон оқибат.

Нодира, булбул каби то нола иншо айладим,
Навбахор ўтти, хазон ўлди гулистон оқибат.

* * *

Фарҳод агар урса менга лофи муҳаббат,
Бир оҳ ила айларман уни доғи хижолат.

Ҳарчандки бемори ғами ишқ эди Мажнун,
Дардимни кўриб тишлади ангишти надомат.

Фарҳодда бўлсайди менинг ғайрати ишқим,
Бир оҳ ила айлар эди ул тоғни ғорат.

Мажнунда агар бўлса эди сабру таҳаммул,
Қилмасму эди мен каби шаҳр ичра иқомат.

Гар бўлса Зулайхода менинг заррача ишқим,
Қолмас эди Юсуфни фироқида саломат.

Ишқ офатига тоғ таҳаммул қила олмас,
Ман манки қилурман бу ғаму дардиға тоқат.

Дарду аламу ғуссаки ҳажрида чекарман
Бу меҳнату ғам кимдадур, эй аҳли муҳаббат.

Юздин бири Мажнунда агар бўлса ғамимни,
Бир оҳ ила оламға солур шўри қиёмат.

Ҳар ҳолда, эй Нодира, шукр айла худоға,
Ким берди сенга ишқу муҳаббат ила давлат.

* * *

Баҳор келди кўзим гулга боқмади асло,
Надинки, гулшан аро гулрухим эмас пайдо.

Юзимга бўлди юзинг муқтарин, биҳамдиллоҳ,
Очилди меҳру вафо боғида гули раъно.

Сариғ юзимда қизил ашкими таровати бор,
Нучукки, соғари заррин аро майи ҳумро.

Лабидин айру менга бода тутма, эй соқий,
Хумор кулфатиға монизъ ўлмади саҳбо.

Бу жони хастаки, васлиниги орзу айлар,
Хаёл туррасидин бошида узун савдо.

Фироқ лашкари туғенидин маозаллоҳ,
Ки қилди сабру таҳаммул диёрини яғмо.

Юзинг назораси ўшшоқларни фирдавси,
Ҳарими даргоҳинг аҳбоба жаннат-ул-маъно.

Сенинг салосили зулфингга мубталодурмаи,
Ки бўлди аҳли хирад қушларига доми бало.

Фалакдин ўтди фиғоним, қуёшга етди уним,
Ҳануз, Нодира, кам бўлмади бу оҳу наво.

* * *

Эй сарви сиҳи бўйлуғим, эй қомати зебо,
Келким, кўзим оғинаси муштоқи тамошо.

Ул кунки, висолинг чаманин сайр этар эрдим,
Манзури назар эрди менга ул қади боло.

Айдимки, қачон бўлғуси куйингда маконим,
Ошиққа, деди, ҳожат эмас манзилу маъво.

Куйдурди чаман гуллариини рашк ўти бирла
Ул ғунчаи хандон ила ул наргиси шахло.

Ул зулфи дил овиз муанбар гириҳидин
Ҳар кимни тушиб бошига бир ўзгача савдо.

Ҳар сабзаи сунбулки, бу гулшанда чекар бош,
Муғи сари Мажнундуру, ё турраи Лайло.

Вайронада оқилга иқомат на муносиб
Сарманзили осойиш эмас арсаи дунё.

Ҳижрон ғамидин ташна лабу, ҳаста жигармен,
Соқий, карам айлаб менга тут соғари саҳбо.

Кўзгу каби ҳайронларингга арзу хаёл эт,
Дийдоринг учун Нодирадур волаи шайдо.

* * *

Эй меҳри жамолинг олам оро,
Зарроти юзингга масту шайдо.

Эй ҳусни риёзида қадинг сарв,
Ул сарв уза сунбулинг сумансо.

Келким назаримга, эй парирӯ,
Девонага бир дам эт тамошо.

Сен уйқуда масти ноздурсен,
Мен дард била ғарибу танҳо.

Тун кеча фиғону нолишимдин
Кўйинг ити ичра тушди ғавго.

Сен қайси днёр азмин этдинг,
Келмас хабаринг бу ерга асло.

Оҳим ўқиға қадим камондур
Бу ўқни нишонидур сурайё.

Мажнун нега Лайли таркин этсун,
Юсуфни унутмади Зулайхо.

Қайдин сени Нодира унутсин,
Бу сўз не муносиб, эй дилоро.

* * *

Эй юзинг қиблаи арбоби сафо,
Сари кўйингда кўнгул қибланумо.

Каъбан кўйинг эрур такъягаҳим,
Кўз ёшим зам-зам ўшал каъба аро.

Бўлмаса меҳр кўнгулда не осиф,
Манзилинг Ясриб ўла, ё Батҳо.

Сурма осо қадаминг туфроғи
Хира бўлган кўзима берди зиё.

Тўтиёдур менга нақши қаламинг
Ки кўзим ойиннаси топти жило.

Бўлса то умр ҳаёти боқий,
Мени илкимдуру домони вафо.

Дўстлар айшу фароғат ила хуш,
Бўлди душман ҳадафи тийри бало.

Ҳар ким ўз рутбасидин лоф урар,
Бу маротибда мақоминг аъло.

Домани ёр иликдин кетди.
Нодира, пираҳаним бўлди қабо.

* * *

Марҳабо, эй пайки султон марҳабо,
Ҳудҳуди мулки Сулаймон, марҳабо.

Талъатинг фаррух, муборак мақдаминг
Қилди кулбамни гулистон, марҳабо.

Ҳўб келдинг, яхши келтирдинг хабар,
Айладинг дардимга дармон, марҳабо.

Бўлди мавзун қоматингдин мунфаил
Сарв нози боғи ризвон, марҳабо.

Қилғасен ул моҳ меҳрин ошкор,
Субҳ янглиғ пок домон, марҳабо.

Мужда келтирдинг висоли ёрдин,
Топти таскин дарди ҳижрон, марҳабо.

Кел бери, то хоки пойингин қилай,
Тўтиён чашми гирён, марҳабо.

Равшан айларман чироғи оҳин,
Кўзларимдур гавҳар афшон, марҳабо.

Бу кеча ҳижрон шабистонидадур
Анжуми ашким чарогон, марҳабо.

Қўй кафи покингни дийдам устина
Бир дам, эй сарви хиромон, марҳабо.

Нодира, ҳар сўзки иншо айладим,
Айди анга аҳли даврон, марҳабо.

* * *

Эй хушо, шиша аро оби ҳаёти ҳукамо,
Ким онинг ҳар киши айтса бўлур Хизрнамо.

Ҳукамо ишқ маризиға буюрмуш майи ноб,
Ҳажр дардиға демишлар бу муфарриҳни даво.

Бодадин айлама парҳез, дамо-дам қадаҳ ич,
Келди мазмуми муҳаббат йўлида зуҳду риё.

Бўлди гул мавсимю майкадалар жонибидин,
Муждан айшу-тараб еткизадур боди сабо.

Эй хуш ул ринд май ошоми сияҳ маст мудом,
Жоми май илгида, олида сабуву мейно.

Гусса паймонасида хуни дил ошом айлар
Бодадин ҳар кишиким, айлар эса истиғно.

Зоҳидо, гар десанг ишқ аҳлига расво бўлмай,
Демоғил майкада авбошиға кўп чуну чаро.

Бода муштоқига лутф айла, қадаҳ тут, соқий,
Йўқса Жамшидға ҳам айламади жом вафо.

Нодира, жоми муҳаббатни лабо-лаб нчибон
Мастлиқ бирла қилай ишқ намозини адо.

* * *

Юзинг офтоби моҳи олам оро
Жамолинг кўзгуси меҳри мужалло.

Лабинг ёди кўнглимда пинҳон эмастур,
Эрур шишада мавжи саҳбо ҳувайдо.

Эрур икки аждар хаму печ бирлан
Қадинг сарвида ики зулфи сумансо.

Магар ҳусн боғини наргисларидур
Ики чашми жодуи бодом-у шаҳло.

* * *

Назар аҳли савдоларидин хатинг қилди лавҳи жамола
пайдо,

Нетонг айласа дуди оҳим қамар даврида ҳола пайдо.

Сочинг сунбулидин гириҳлар тушубдур кўнгул
риштасиға,

Ки юздин бирин зоҳир этсам қилур жаъд мушкин
кулола пайдо.

Менинг қиссаи рўзгорим фаровон ғами ҳижронинг
афсонасидек,

Ки бир нуқтасин шарҳ қилсам бўлур неча дафтар
рисола пайдо.

Юзинг ойини ҳайратидин эрур бадри тобон қаро
доғлиқ,

Қошинг нунидин воқиф эрди ки ожизлиғ ўлди ҳилола
пайдо.

Қарам дастгоҳи ки хон атоси мудом омода меҳмон
юзига

Апинг резани базм бахшойишидин бўлур ҳар гадоға
навола пайдо.

Сиришким саҳобини ямдодидин дилкушодур муҳаббатни
дашти.
Кўнгул доғини айтсам биёбон бўлур, ул биёбонда лола
пайдо.

Солиб ҳижратни мулкина зилзила, деди қилма даври
фалакдин гила
Надур чоран дардим, эй Подира, фироқ ўлди ногоҳ,
висола пайдо.

Нужум эрмас фалакда шуълаи оҳим шароридур,
Ки бу кошона ичра бўлди андин зебу-фар пайдо.

Кўнгил маҳбубини зулфингни занжирига банд эттим
Сурук атфол ичинда бўлмағай деб шўру-шар пайдо.

Ажаб йўқ, Нодира парвоз қилса ёр кўйига
Ки бўлмиш танда фурқат ўқларидин болу пар пайдо.

* * *

Кел, сепга, эй шаҳи жаҳон, мамлакати жаҳон фидо,
Днйдаларимга қўй қадам, ҳар қадамингга жон фидо.

Лаъли лабинг фироқида хуни жигар ғизо менга,
Сарв қадинг ҳавосида жон этарам равон фидо.

Айшу нишоти офият дарди ғамингни садқаси,
Бир нафас иштиёқинга ишрати жовидон фидо.

Вақти хиром, эй санам, днйдаларимга қўй қалам,
Хоки раҳингга айларам чашми гуҳарфишон фидо.

Гарчи менинг алимдадур ҳосили мулки мамлакат,
Етса висолинг айларам барчаи ройгон фидо.

Йиглама энди, эй кўзим, тўкма юракни қонини,
Догни тоза айладим, қониға бўлди қон фидо.

Нодиран ғазал саро назмини кўрса ногаҳон
Дурри жавоҳирин қилур фикриға бағри кон фидо.

* * *

Гунчадек оғзи аро ул лутфи гуфтори ажаб,
Сунъи илги йўқдин изҳор айлаган бори ажаб.

Олди кўнгул қушларини ҳар лаҳза мушкин турраси,
Бола шоҳиндурки, сайд айларда таррори ажаб.

Баски мажнундир анинг ҳуснига гулшан гуллари,
Гунчалардиндур чаман бўйнида тумори ажаб.

Айлади ошуфта табъимни паришон турраси,
Қилди бахтимни қаро холи ситамкори ажаб.

Кўзидин озурдамену, қошидан озурдароқ,
Зор аҳволимга озор узра озори ажаб.

Ҳар қачон ким поз этиб чиқса майи гулфом ичиб,
Қон тўкар майдек дамо-дам чашми хуммори ажаб.

Ер васли бирла одат айлаб эрдим, Нодира,
Андин айру менга бир дам сабр изҳори ажаб.

* * *

Тийрадура субҳи нашотим, соқис, келтир шароб,
Шоми ҳижрон зулматида жоми майдур офтоб.

Моҳи тобон юзлигим, ҳар лаҳза ёд этсам сени,
Дуди бағримдин чиқар ўт ичра тушгандек каоб.

Банд этиб зулфинг аро кўнглимни озод этганинг
Қуш учургандек эрур боғлаб аёғига таноб.

Кошки оҳим насимидин таҳаррук айласа,
Ерким рухсориға гул баргидин солмиш ниқоб.

Ҳажр ошуби балодурким, ани ташвишидин
Қатраи симоб янглиғ кўнглим айлар изтироб.

Шод эди ул шоҳи даврон васли бирла хотирим,
Айш даврониға солди даври гардун инқилоб.

Бевафолардек сени ҳаргиз фаромуш айламас,
Нодира, ёдингни айлар то дами ёвмулҳисоб.

* * *

Гулға десам йўқ кафи пойнингга тоб,
Дийдама кўй, эй, бути заррин, рикоб.

Ташқари чиқма кечалар ҳашр ўлур,
Чиқса ярим кечада гар офтоб.

Фарқан хуни жигар ўлди таним,
Қон ёш ила муйи сар этдим ҳузоб.

Турфа саволи лабидин сўрди ёд,
Жон берайин бўлмаса ширин жавоб.

Сурати девор каби бўлмишам,
Ҳасрати дийдор ила беҳўрду-хоб.

Жонима қасд айлар эсанг қил, валеқ
Тишлама лаълингни, қилурсан итоб.

Мойили зулм этма кўзинг тарқини,
Йўқса қилур мардум уйини хароб.

Бу кеча майхонани даргоҳида
Пири мугондин тиларам фатҳи боб.

Айламадинг, эй бути паймон шикан,
Нодирани васлинг ила комёб.

* * *

Ғазаб бирла нигорим ўтди ёнимдин шитоб айлаб,
Юзин кўргунча ўлдурди мени ҳажри азоб айлаб.

Пари янглир назардин чеҳра пинҳон этди ул маҳваш,
Фироқу ҳажр жомидин мени масту-хароб айлаб.

Кўнгул шодоб эрди журъан жоми висолидин,
Солиб ҳижрон ўтиға кетти бағримни кабоб айлаб.

Мурувват айла, жоно, сендин айру тийрадир айшим,
Ерут кулбамни бир туп оразингни офтоб айлаб.

Ичармен май дамо-дам ёр лаълини хуморидин,
Мени майхонадин манъ этма зоҳид ихтисоб айлаб.

Ҳисоб этмоққа чарх анжумларин бор эҳтимол анда,
Менинг доғи дилимни лек бўлмайдур ҳисоб айлаб.

Лабидин айру қон ютмоқ ишимдур борғил, эй соқий,
Менга беҳуда кулфат берма таклифи шароб айлаб.

Дариго, кетти охир гавҳари мақсуд илгимдин,
Топиб эрдим сени маҳбублардин интиҳоб айлаб.

Вафо сарлавҳи узра Нодира мавзун каломини
Ёзар таҳсини шеърл хисравн олий жаноб айлаб.

* * *

Ёр лаълин ёд этармен ғунчан хандон кўриб,
Сабзаи хат соғинурмен боғ аро райҳон кўриб.

Сабзаи хат лаъл нобинг узра маъво айлади,
Хизр қилғондек ватан сарчашмаи ҳайвон кўриб.

Дарди жонгоҳу дамо-дам, оҳ, аҳволим табоҳ,
Раҳми келмасму менга бу ҳол ила султон кўриб.

Соврулурман ҳажр водиси аро Мажнун киби,
Гирдубод айлар гумон дашт узра саргардон кўриб

Кеча лаъли ҳажридин ўлмоқ менга душвор эди,
Юз таҳайюр бирла илгин тишлади жонон кўриб.

Рашкдин юз фитна барпо айлади даври фалак
Кўзларим ойинасин ёр олдида ҳайрон кўриб.

Тонг эмасдир бўлса (бу) муддатда устоди суҳан,
Нодира ашъориға таҳсин этар Салмон кўриб.

* * *

Берай жон висол ичра, эй нўши лаб,
Фироқингда токай қилай тобу-таб.

Жамолинг менга муддао субҳу-шом,
Висолинг менга орзу рўзу-шаб.

Агар келса бошимға тиги ажал,
Қилурманму йўлингда тарки талаб.

Қадинг мисраи шўху бархастадур,
Бўлиб ҳуси девонидин мунтахаб.

Мени зор Фарҳоду Мажнуннажод,
Эрур ёр Ширину Лайли насаб.

На маҳфилда шаҳду шакар ёладинг,
Ки бир-бирга часпондур ул икки лаб.

Фироқида шамъи шаби ҳажрмен,
Эмас куймагим Нодира бесабаб.

* * *

Кетмади мендан қадаҳ бирла хумори офтоб,
Субҳ янглиғ тортадурман интизори офтоб.

Сарф қилғумдур они(нг) жоми висоли нақдина
Гар муяссар бўлса лаъли обдори офтоб.

Моҳрўларни юзинг оий мусаххар айлади,
Мунча бўлмас анжум ичра иқтидори офтоб.

Оразингни (нг) тобидин бўлди назокат дастгоҳ,
Турфа гуллар зоҳир этди навбаҳори офтоб.

То юзинг оий намоён бўлди ҳусн афлокида,
Рашк ўтидин тийра бўлди рўзгори офтоб.

Гар кўзим ҳуснинг чироғидин мунаввар бўлмаса,
Равшан этмас партави нури шарори офтоб.

Нодира. оҳим синопидин таваҳҳум тортибон
Чарх майдонидадур чобуксувори офтоб.

* * *

Сайд этди мени ул икки қуллоб,
Бўйнимда каманди зулфи пуртоб.

Қошини қиличиға бўйин сун,
Ошиққа будур тариқи одоб.

Гулхан кулида фароғат этган
Қилмас ҳаваси самури санжоб.

Тирдоба эрур кўзимни ёши,
Ошиқни ҳалок этар бу гирдоб.

Ором топарму чарх даври,
Доим ҳаракат этар бу дўлоб.

Олам элида вафо топилмас,
Бу гавҳар эрур жаҳонда ноёб.

Қондур жигарим лабидин айру,
Келтур менга, соқиё, майи ноёб.

Ушшоқ мисоли корвондур,
Ул қофилада эрур вафобоб.

Ёш ўрнида, Нодира, кўзимдин
Ҳажрида оқар мудом хуноб.

* * *

Агар гулшанга кирса сарв гулруйим хиром айлаб,
Югургай сарв гул юз мархабо бирла салом айлаб.

Хиромон келди ёру, қомати таъзимига бехуд
Йиқилдим соядек ерга турарға илтизом айлаб.

Қилурга кундузимни кеча хуршиди жамол узра
Паришон айлади гисуларин субҳимни шом айлаб.

Сиҳи қадлар паноҳи гул жабинлар подшоҳисан,
Чаманда сарвни озод этар қаддинг гулом айлаб.

Хушо, оқилки, айлаб яхшилиқ бунёдини маҳкам
Ўтар бу дайр фонидин ўзини неки ном айлаб.

Масиҳ азми сафар айлаб қуёшға бўлди ҳамсоя,
Бўлур ҳиммат била афлок устида мақом айлаб.

Ғизоли умрким ваҳшатдадур пайваста рам бирла
Бўлурму юз минг афсун бирла бу ваҳшини ром айлаб.

Кўнгул сайд этгани омода қилмиш ишқ сайёди,
Парирўлар каманди ҳалқан зулфини дом айлаб.

Қалам таҳрир этарда най шакардин бўлса тонг эрмас,
Лабинг васфини айлар Нодира ширип калом айлаб.

Соқие, ҳажр давосини демиш гар майи поб,
Тута кўр майкадада қайғули ошиққа шароб.

* * *

Соқий, менга қадаҳ (тут) бу дайр аро лабо-лаб,
Зухд аҳлидин ўсондим, тутдим сенинга машраб.

Хуснинг тажаллисидин бетоб моҳрулар,
Андоқки зоҳир ўлмас хуршид чиқса кавкаб.

Еримни васли бирла олам мунаввар эрди,
Бор эрди моҳи тобон хуршидга муқарраб.

Мажнунни бенавони таклифи жоҳ қилма,
Ким телбалар бөшида йўқдур ҳавоийи мансаб.

Муҳтожи даргоҳингмен юз минг умид бирла,
Мен қулни бу эшикдан навмид қилма, ёраб.

Тиғи забонинг ўлди мифтоҳи ганжи дониш,
Алломай замондур олингда тифли мактаб.

Қил, Нодира, муяссар шўри жунун жаҳонда
Ишқу муҳаббат ўлди ошиққа дину мазҳаб.

* * *

Чиқди ул гулгун қабо майдон аро жавлон этиб,
Гамза тиғи бирла ошиқни юрогин қон этиб.

Маҳвашим майдон аро бепарда жавлон айлади
Эл кўзин ойинадек дийдориға ҳайрон этиб.

Новаки мужгонлари қатлимға тиркиш боғламыш,
Чоклиғ кўнглимни қоши ёсиға қурбон этиб.

Ул худовандики, қилди еру-кўкни ошкор,
Шукрим, бизни гадо қилди, сани султон этиб.

Бўйлаким мумтоз эурсан барча султонлар аро,
Шод қилғил бандаларнинг кўнглини эҳсон этиб.

Мубталомен то асири зулфи пуртобинг бўлай,
Қил мени озод бошинг узра саргардон этиб.

Боқмадинг бир лутф ила, эй бемурувват санг дил,
Нодира ҳажрингда йиғлар нолау афғон этиб.

* * *

Мен ки қолдим ҳажр вайронда бесомон бўлиб,
Ер келмас кулбаи эҳзонима меҳмон бўлиб.

Дашту саҳродин сӯроғингни тополмай дард ила
Айланиб келдим яна ғам уйига ҳайрон бўлиб.

Шарбати лаълинг хумори бирла чандон йиғладим,
Қатра-қатра кўзларимдин оқти бағрим қон бўлиб.

Васл аро мағрур эдим дийдориға, шони фироқ
Ўртади жисмимни охир оташи ҳижрон бўлиб.

Айласам девоналиғ айб этмангизким, ул пари
Ғойиб ўлмишдур назардин жилваси пинҳон бўлиб.

Нодира, ул меҳри тобон шавқида қилдим жунун
Ошкоро бўлди ишқим шуҳраи даврон бўлиб.

* * *

Чаман риёзида гулгашт мурғзор қилиб,
Кўнгулни сайд этар сарв қад шикор қилиб.

Физолаларни кўзи сайд қилди саҳрода,
Қоши уқобини шоҳин патига ёр қилиб.

Келурмукин яна ул шаҳсувор майдонга?
Ки борди ул кеча кўзларни интизор қилиб.

Қилурмен ишқу жунун карвониға имдод
Сиришк ноқаларин ашки шашқатор қилиб.

Танимда ҳажр ўқини захми бениҳоятдур
Ки бўлмағай ани юздан бирин шумор қилиб.

Нетайки даҳр гузаргоҳида бу телба кўнгул
Ифлуқти ҳажрига васлини ихтиёр қилиб.

Жаҳонда, Нодира, ёринг пари мисол эрди
Бўлурму хуснини ойнага дучор қилиб.

* * *

Юзингдур қиблаи аҳли муножот,
Жамолнинг шамъинди равшан харобот.

Бугун майхонада саҳбо қилур жўш,
Эрур пири муғондин бу каромот.

Суроҳи қул-қулин айлар муқаррар,
Эрур бу чор қулдин дафъи офот.

Чу ҳақ мавжуд эрур, олам адам бил,
Сулук аҳлиға будур нафъю исбот.

Кўтармак тоғни осон эмасдур
Мену ҳижрон гами ҳайҳот-ҳайҳот.

Мени ҳолимға йиғлар ошинолар,
Эрур ҳайрон менга бегонадин ёт.

Жаҳонда, Нодира, ишқ ихтиёр эт
Муҳаббатсиз кечургон ҳайф авқот.

* * *

Рафиқо, менга бир дам дўстлиғ расмини изҳор эт,
Ки мен бордим ўзимдин, ёр агар келса, хабардор эт.

Қачон ишқ аҳлини ўлтурмоғини ихтиёр этсанг,
Жафо тиги билан аввал мени(нг) бағримни афгор эт.

Ҳақорат бирла, эй соқий, боқар майхона аҳлиға,
Суниб бир жоми май зоҳидни анда нақши девор эт.

Менинг ҳолимға йиғлар дашту саҳроларда ваҳшилар,
Агар кўйига борсанг, эй сабо, ёримға изҳор эт.

Эрур пийри муғондин бу башорат, турғил эй, соқий,
Лабо-лаб жом ила зоҳидни даъвосини бекор эт.

Қадинг раъно ниҳоли сарвдур, жоно, хиром айлаб
Чаман гулгаштида товусқа сен таълими рафтор эт.

Юмулмас кўзларим, эй моҳи тобон, иштиёқингдин
Чиқиб ер остидин муштоқларға арзи дийдор эт.

Зулайхо муштаридур ганж гавҳар бирла васлиға,
Жаҳон аҳлини Юсуфдек жамолингға харидор эт.

Гули савсан очилди, бенаволик қилма, эй булбул,
Чаманда Нодира ашъори бирла нолау зор эт.

Гар аҳли вафо истаса кошона саломат,
Бўлсун мени махмурға майхона саломат.

Ул ҳусн шифоида кўнгул куйса ажаб йўқ,
Қолғайму чироғ устида парвона саломат.

Девона муҳаббат йўлида беватан эрмиш,
Обод агар бўлмаса, вайрона саломат.

Гар синса суроҳию, сабуҳ зоҳид алинда,
Бўлсун менга соғар ила паймона саломат.

Улмақ зараридин мени бир зарра ғамим йўқ,
Гар бор эса жон бергали жонона саломат.

Яхши-ю, ёмон бир-биринга муғтанам эрмиш,
Фарзона тирик бўлсин-у, девона саломат.

Обод ўла, эй Нодира, иқлими тажаммул,
Жамшиди замон, хисрави Фарғона саломат.

* * *

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام على
مبعوثنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين أجمعین

* *

Келгил, эй ёр, вафо расмини тут,
Шамъи рухсор ила кулбамни ёрут.

Ёр лаъли лабидин айрилдинг,
Эй кўнгул, эмди дамо-дам қон ют.

Кўзларим йиғлади зулфингни кўриб,
Ки ёғин боисидур тийра булут.

Қил фаромуш бу олам ғамини,
Бода ич, май била кўнгулни овут.

Кишиға ҳиммати мардона керак,
Ўўққи, оройиш ила ришу бурут.

Хуни дил бирла жигар порасидин
Бодадур лаъли муфаррих ёқут.

Нодира даъвийи ишқингни қилиб,
Қўли бу маҳкамада топти субут.

* * *

Эй сабо, рози дилимни беҳабар ёримга айт.
Дардлик кўнглимни аҳволини дилдоримга айт.

Ҳажр дардидин юракда қолди доғ устида доғ,
Шарҳ этиб бу можарони лола рухсоримга айт.

Фурқат ичра тушиди савдон Зулайхо бошим,
Қиммати Юсуф баҳо топти харидоримга айт.

Лутф этиб сўрса мени холимни ул номехрибон,
Улди ҳижронингда деб ёри вафодоримга айт.

Сендин айру талхиком этди дебон заҳри фироқ
Ешурун дардимни ул лаъли шакарборимга айт.

Юз салом айдим, на бўлғай бир йўли ул ҳам деса,
Бул саломимни ўшал ошифтаи зоримга айт.

Нодира сенсиз тирикликдин на роҳат кўрди деб
Ул ҳумоюн толиъи фархунда атворимга айт.

* * *

Ҳажрдин махмурмен, соқий, лабо-лаб жом тут,
Мен каби ҳар ким-ки бўлса ринд дард ошом тут.

Истасангим, даргоҳида посбон ўлмоқ мудом,
Берма ваҳшат ҳажр ила кўнглим ғизолин ром тут.

Бенаволармиз, фалак хуршиди янглиғ, соқие,
Жоми саршори сабуҳи бизга ҳар айём тут.

Бўлса гар мақсад кўнгуллар қушларин сайд айламақ,
Дона қил холиғни, зулфинг ҳалқасидин дом тут.

Ер куйи итлариға ногоҳ ўлсанг ҳамнишин,
Ошнолардур аларға иззату икром тут.

Гар замоне даҳр гавғосидин истарсен фарор,
Сокини майхона бўл, бир гўшада ором тут.

Бўлмағил Фарҳоду Мажнундек жаҳон афсонаси,
Ишқ аро, эй Нодира, ойини нангу ном тут.

* * *

Ошиқ ўлдинг, эй кўнгул, эмди роҳи майхона тут,
Маст ўлиб, соқий аёғини ўпиб паймона тут.

Эйки дерсан, ошино, бегонадин кўрмай зарар,
Олам аҳлидин ўзингни бир йўли бегона тут.

Хусни ишқ айлар сенинг хокистарингни тўтиё,
Шамъядан куймакни касб эт, мазҳаби парвона тут.

Гар тилар бўлсанг ҳаводис шоҳибозидин омон,
Чугъз янглиғ, эй кўнгул, бир гўшада вайрона тут.

Донишу фаҳму хирад, сабру сукуну ақлу ҳуш,
Барчани парвонаи шамъи руҳи жонона тут.

Бўлма гийру дориға мағрур гар оқил эсанг,
Давлати дунёни уйқу фарз қил, афсона тут.

Айлагил обод тавфиқу адолат мулкини,
Нодира, мавло йўлида ҳиммати мардонн тут.

Дода келдим, эй салотин сарвари, додим эшйт,
Сен шаҳу, мен бенаво лутф айла, фарёдим эшит.

Дуди оҳим шуъласи ҳуснинг дабиристонида
Мисраъи баржастадур, эй сарви озодим, эшит.

Сарвинозим, сендин айру нахли оҳим бўлди хам,
Қоматинг ҳажрида синди шохи шамшодим, эшит.

Ҳар нечаким сабр таъмирини бунъёд айладим,
Ашк селобида вайрон ўлди ободим, эшит.

Барча ёру ошнодин айладинг бегоналир,
Неча кунлар бўлди ҳаргиз қилмадинг ёдим, эшит.

Келки, бир соат сени кўрмоқ учун муштоқмен,
Телба бўлдим сендин айру, эй паризодим, эшит.

Нодира боди сабодин сенга ирсол этгали
Қилди иншо бу ғазални табъи йошодим, эшит.

* * *

Мени(нг) жунунима Мажнунни бермангиз нисбат,
Қилурму хору хашак тоби шуълаи ғайрат.

Чекарда жон менга тақлид қилмасин Фарҳод,
Фироқ тоғида беҳуда чекмасун кулфат.

Менга баробар эмас кўҳқан билан Мажнун,
Аларда юз ғам эди, лек менда минг ҳасрат.

Жаҳонда буйлаки бўлмишмен ишқ ойинаси,
Менга зиёда бўлур ёр ҳуснидин ҳайрат.

Ғамимни заррасини тоғларга арз этсам,
Таҳаммул айламагай, тоғ келтириб тоқат.

Бу дарду ғамки анинг нотовон кўнгул кўтарур,
Муҳаббат аҳлиға юздан бири әрур офат.

Ғамимни шарҳини юз минггидин бирини дедим,
Фалак ани кўтарурда ҳам айлади қомат.

Бу ғамни тор кўтармас эди, валеқ менга
Бериб таҳаммулини қўйди жонима миннат.

Спехр мартабаи ишқни баланд кўриб,
Дедики Нодирани ҳимматига юз раҳмат.

* * *

Неча муддатки кўнгул ғайр ила тутти улфат,
Мени саргаштани доғ айлади фавти фурсат.

Бормоғим амр ила ул ерга зарурат эрди,
Нўқса шойнста этмас бацдаға тарки хизмат.

Сурмаи чашми дилимдур эшикниг тупроғи,
Даргоҳингдин менга оворалиг эрмас ҳожат.

Саъд эрур ахтари иқбол ҳумоюн толиғ,
Салтанат чокару, қулдур сенга бахту давлат.

Хизматинг боиси осойиш эрур қулларға,
Сендин айрилса киши умрида йўқдур лаззат.

Остонингга қўйиб фарш қилай бошимни,
Ўзга манзилда топилмас менга сенсиз роҳат.

Кўканинг бандалиғин Нодираға арз айлаб
Қўйғил, эй боди сабо, жонима андин миннат.

* * *

Рамозон ойида ҳар кимда фаровон ҳожат
Элгадур шамъу менга дийдан гирён ҳожат.

Басдурур кавкаби ашкимни чироғи кечалар
Менга ғам шони эмас, шамъи шабистон ҳожат

Рӯза ифторида хуни жигаримдур кофи
Бенаволарга эмас неъмат алвон ҳожат.

Шоҳ ҳақиға дуо олмоқ учун кулбамға
Шом вақтида бўлур ҳар кеча меҳмон ҳожат.

Боғаро дилни этар машқи ҳаёли ранггин
Боғбон, менга эмас сайри гулистон ҳожат.

Ҳар фақирини қилур хоки ҳаримида мақом
Йўқ анга салтанати қайсару, хоқон ҳожат.

Рӯзага Нодира боз айла саҳоват эшикин
Бўлса ҳақ раҳмагинин равзаи ризвон ҳожат.

* * *

Соқиё, махмурдурмен жом тут,
Бир нафас тарки ғами айём тут.

Доми ғамдин истабон озодлиғ,
Соғари май субҳдин то шом тут.

Бода нўш эт, қилма беоромлиғ,
Айш ваҳшидур, замоне ром тут.

Эй пари пайкар, кўзимни манзари,
Хуш нашимандур дами ором тут.

Эмдиким, ошиқ бўлибсен, эй кўнгул,
Васлин истаб тарки нангу ном тут.

Гар кўнгул сайди сенга мақсад эса,
Ҳалқа-ҳалқа сунбулини дом тут.

Васл жоми то сенинг илкингдадур,
Ўзни ё Жамшид, ё Баҳром тут.

Соф май гар нўш этарсен, дурдини,
Базли жоми ринди дурд ошом тут.

Васл аро ком истабон эй, Нодира,
Энди ўзни неча кун ноком тут.

Ҳар кимда агар бор эса осори муҳаббат,
Айлар анга маҳбублар изҳори муҳаббат.

Майхонаи ишқ ичра хуш ул риндики, тунлар
Бир журъа учун бор эса бедори муҳаббат.

Хушдур киши дунё ғамини қилса фаромуш
Ложуръа чекиб соғари саршори муҳаббат.

Тут ғайрдан эй хаста кўнгул, доғини пинҳон,
Гар сўрса биров айлагил инкори муҳаббат.

Роҳат тиласанг ишқ биносини паноҳ эт,
Осуда эрур сояи девори муҳаббат.

Болини уза борди аёдатға Масиҳо,
Хуршид эди чархида бемори муҳаббат.

Гар таънаи агёрдин, эй дил, ҳазар этсанг,
Олам элиға бўлмағил иқрори муҳаббат.

Тасбиҳи риён ила мағрур эди зоҳид,
Тавфиқ топиб боғлади зиннори муҳаббат.

Эй Нодира, зуҳд аҳлини майхонада кўрсанг,
Дам урмаки, фош ўлмасин асрори муҳаббат.

* * *

Кел даҳрни имғиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Бедардларинг жафэларидин
Фарёд чекиб фиғон этиб кет.

Дунё чаманини булбулисен
Гул шохиди ошён этиб кет.

Эй ашқ, кўзимни мактабидин
Ҳайрат сабақин равон этиб кет.

Олам чаманики бевафодур,
Бир оҳ билад хазон этиб кет.

Ушшоқ мақоми бўстондур,
Азми раҳи бўстон этиб кет.

Мақсад на эди жаҳона келдинг?
Қайфиятини баён этиб кет.

Фош этма улусқа ишқ сиррин,
Кўнгулда ани ниҳон этиб кет.

Кел ишқ йўлида кўзларингни
Эй Нодира, дурфишон этиб кет.

Жон курмади рўзадин ҳаловат
Ифторда ёрсиз на лаззат!

Ёр айласа ёри бирла ифтор,
Иўқ рўзада мундин ўзга давлат.

Эл барча висол базмида шод,
То субҳ чекиб суруди ишрат.

Ҳар шом менга наволаи ғам
Ифтор қилурга бўлди қисмат.

Моҳи рамазонки, ғайзи чўқтур,
Мен хастага ёрсиз на роҳат.

Ҳар шом кўзимни ёши шамъим,
Хуни жигарим ба жойи шарбат.

Ҳижрон ила рўза жавр этолмас,
Гар ёр эса, Нодира, саломат.

Куйма деб айламади ҳеч киши парвонага баҳс,
Оқил эрсанг на қилурсан мени девонага баҳс.

Шиша саршори майи ноб эрур сўрма сабаб,
Лабидин нашъа топар айлама паймонага баҳс.

Шўхлик бирла Хўтан даштида Мочин кийки
Бўлди расво, қилиб ул наргиси мастонага баҳс.

Сирри зулфи гириҳин очмоқ эмасдур осон,
Бесабаб айлама машшота бугун шонага баҳс.

Сели саҳрода қилур шавқ ила жавлон, лекин
Чуғзни душманидур айласа вайронага баҳс.

Дардлинг қиссаи ишқим не эмишди Фарҳод,
Телба Мажнундек ани қилса бу афсонага баҳс.

Айладинг жаҳд ила таъмири муҳаббат обод.
Ким қилур, Нодира, бу ҳиммати мардонага баҳс.

Жонимга жафолар била жонона қилур баҳе
Бир лаҳза кўзим ёшини тўфона қилур баҳе.

Ул зулфи дил овийзини ишколини очмай,
Беҳуда надин тил тузатиб шона қилур баҳе.

Зоҳид, мени девонага кўргузма таарруз,
Мажнунни қачон оқилу фарзона қилур баҳе.

Куймоқ эрур ошиқ ила маъшуқ тариқи,
Бир маҳфил аро шамъ ила парвона қилур баҳе.

Кимдур тўлин ой бўлса жамолингга баробар,
Хуршида қулоғингда (ги) дурдона қилур баҳе.

Бу марҳалада қолмади халқ ичра тафовут,
Бу турфаки оқил ила девона қилур баҳе.

Оташмидур, эй Нодира, бу мадраса аҳли,
Ҳар печа ки таслим этарам ёна қилур баҳе.

* * *

Ҳар қачон ким деса ул лаъли шакарбор ҳадис,
Талх ўлур тўтия гуфтор ила бисъёр ҳадис.

Гунгу лол ўлғусидур булбулу тўти ногоҳ
Ул шакарлаб нафаси айласа изҳор ҳадис.

Билдилар чунки жаҳон аҳли ҳадисини саҳиҳ,
Тонг эмас бўлса улус оғзида такрор ҳадис.

Ишқ асрорини изҳор қилиб фош этма,
Ким бу янглиғ демнш ул воқифи асрор ҳадис.

Лабидин сўрма ҳадиски эрур тилға гарон,
Ёр нозик лабиға бермасин озор ҳадис.

Белини(нг) борлигин қилди камарбанди аён,
Оғзи йўқ эрди, ани қилди падидор ҳадис.

Шарҳ этиб ёзмоқ учун лаъл лабингни сифатин,
Нодира айлади чун гавҳари шаҳвор ҳадис.

Дамики лабларидини зоҳир этса ёр ҳадис,
Улусни хотирини айлагай шикор ҳадис.

Лабинг ҳадисини жон лавҳина савод эттим,
Кўзим қароси каби бўлди мушкбор ҳадис.

Гуҳар ўзини садаф ичра айлади шинҳон,
Чу зоҳир айлади ул лаъли обдор ҳадис.

Бирин лабингни ҳадисидек обдор этмас,
Кўнгул саҳифасинна ёзмишам ҳазор ҳадис.

Калом чоғида ҳар сўзкин зоҳир этди лабинг,
Садаф гуҳарларини қилди шармсор ҳадис.

Такаллум этди мулоқот лаъл нобинг ила,
Фасоҳат аҳли аро топди эътибор ҳадис.

Лабингдин айру тушиб Нодира китобот ила
Қаро либос кийиб қилди сугувор ҳадис.

* * *

Бевафодур бу жаҳон суду зиён барча абас,
Қим ғаму айшу баҳор ила хазон барча абас.

Бўлма андишани савдоси била саргардон,
Йўқу бори ғамидин ваҳму гумон барча абас

Топмаса ёр жанобиға шараф бирла қабул,
Оҳу фарёдинг ила шўру фиғон барча абас.

Бўлмаса ошиқа гар ёр висоли мақсуд,
Орзуи ҳаваси жону жаҳон барча абас.

Фуқаро ҳолиға гар боқмаса ҳар шоҳ, анга
Ҳашмату салтанату рафъату шон барча абас.

Шоҳ улдурку, раиятга тараҳҳум қилса,
Йўқ эса қондан амну омон барча абас.

Нодира, бўлмаса гар ишқ ўтини таъсирн,
Алами зоҳир ила доғи ниҳон барча абас.

* * *

Қетди ҳушум ул париваш жилва оғоз айлагач,
Уртада жон пардасин мутриб наво соз айлагач.

Тонг эмас қилса юзи машшотани бедасту по,
Айлади ойнани сув, чеҳра пардоз айлагач.

Лаблари тўкти табассум шаҳидин оби ҳаёт,
Кўзлари юз фитна барпо айлади, ноз айлагач.

Ноз бирла боғбони сунъи бу гулзор аро
Сабз хуррам қилди сарвингни сарафроз айлагач.

Фурсати умри кироми этганин расво, кўнгул
Билди гафлат уйқусидин кўзларин боз айлагач.

Сайд этар бир дамда олам аҳлини мурғи дилин,
Қошларини шоҳин этиб, кўзларини шаҳбоз айлагач.

Вомиқу Фарҳоду Мажнундин муқаддам билди ёр,
Нодира ишқини ошиқликда мумтоз айлагач.

* * *

Кўзларим муштоқдур дийдор учун рухсорā оч,
Пардани юздин кўзим қилрунча бир наззора оч.

Пардаи нозу ҳаё хомуш лаълингдин кўтар,
Икки гул баргини бирдин гуҳар гуфтора оч.

Бесутун тоғида кўп жон чекмағил, эй кўҳкан,
Кўкрагимдин жуғи шир ўрниға ўтлуғ ёра оч.

Эй кўнгул, дули фиғонингдин кавокиб тийрадур
Оҳ кўп чекма, ҳижоби собити сайёра оч.

Шавқ комил бўлса мухлис кўчаси масдуд эмас,
Эй шарар, бир жазба бирла роҳи санги хора оч.

Мунча пинҳон доғким, эй жон, фалак қўйди сенга,
Ер агар келса гирибонингни айлаб пора, оч.

Нодира оҳи дилу шўри жунун барпой қил,
Ушбу лашкар бирла олам мулкини якбора оч.

* * *

Тийра дилман шона зулфингни паршон айлагач,
Субҳи айшим шоми ғамдур чехра пинҳон айлагач.

Солди ишқ аҳлиға растохез ҳижрон офати,
Оҳни сарсар қилиб, ашкимни тўфон айлагач.

Барги гул келтирмади ул ҳусни анвориға тоб,
Қилди гулларни хазон сайри гулистон айлагач.

Лаълидин дардимга дармон айлар эрди васл аро,
Чора қилмас мубталон дарди ҳижрон айлагач.

Бенавоман дайр аро соқийни истиғносидин,
Жомни йиғлатди мийно бағрини қон айлагач.

Чобукиким, ғамза тиғи бирла ушшоқ аҳлини
Қатли ом айлар, кўзи майдонда жавлон айлагач.

Нодира гар васли давронни ғанимат билмади,
Уртанур эрди хаёли шоҳи даврон айлагач.

* * *

Эй кўнгул, ёр учун жаҳондин кеч,
Ҳаваси боғи-бўстондин кеч.

Анга узлук била етиб бўлмас,
Истасанг ёр васли жондин кеч.

Олам аҳлида чун вафо йўқтур,
Бир йўли яхшию, ёмондин кеч.

Бўлғил анқои қофи истиғно,
Эй ҳумо, мушти устихондин кеч.

Бўлдинг, эй жон, асири шаҳри фано,
Қим деди мулки жовидондин кеч.

Кеч дединг ёру ошинолардин,
Менга лекин дема фалондин кеч.

Нодира шўри ашки дарёдур,
Ушбу дарёи бегирондин кеч.

Васли ёр истасанг жаҳондин кеч,
Ҳарна тақдиринг ўлса ондин кеч.

Тиласанг васл, ўт жаҳон ғамидин,
На жаҳон, балки жисму жондин кеч.

Бир назар қомати хиромига боқ,
Муддати умри жовидондин кеч.

Бордур олам биноси ваҳму гумон,
Эй кўнгул, ваҳм ила гумондин кеч.

Бўлмағил яхшию, ёмонга тараф,
Бехуд ўл, яхшию, ёмондин кеч.

Кўйи туфроғини нашиман қил,
Сайри гулзору бўстондин кеч.

Ерким ер тубида пинҳондур,
Подира, моҳи осмонидин кеч.

* * *

Май ичсанг, эй кўнгул, элдин ниҳон ич,
Лаби ёди била май ройигон ич.

Агар ғамдин халос ўлмоқ тиларсең,
Суроҳидек шароби арғувон ич.

Кўнгул, шодоб эдинг васли майидин,
Лабидин айру тушдинг эмди қон ич.

Кириб майхонаға ғамдин омон топ,
Дамо-дам жом тут, май ҳар замон ич.

Майи ноб эл иёрига маҳақ (дур)
Узингни айламакка имтиҳон ич.

Будур мазмуни мавжи бодан ноб
Ки саҳбо пирни айлар жувон, ич.

Сенга, эй Нодира, жоми муҳаббат
Чу сунди соқийи ширин забон, ич.

* * *

Қилмағил зинҳор изҳор эҳтиёж,
Ким азиз элни қилур хор эҳтиёж.

Ҳеч ким оламда форуғбол эмас,
Ҳар ким ўз миқдорича бор эҳтиёж.

Ганжи ҳуснингни закотин бер менга,
Сен ганийсан, менда бисёр эҳтиёж.

Кўзларим айлар юзингни орзу,
Ким эрур кўзгуя дийдор эҳтиёж.

Мустаманд этти мени муҳтожлик,
Қилди ҳожатмандинг, эй ёр, эҳтиёж.

Гар тиларсен обрў аҳбоб аро,
Айлама зинҳор изҳор эҳтиёж.

Қил раво албатта ошиқ ҳожатин,
Боқмағил арз этса агёр эҳтиёж.

Бир тараҳҳум зоҳир этсанг нетгуси,
Қилди ҳуснингга мени зор эҳтиёж.

Ер васлини тиларман, Подира
Айлади кўнглимни афгор эҳтиёж.

* * *

Эй жамолнинг сабоҳат ичра сабиҳ,
Хусн аҳли зимрасида сабзи малиҳ.

Бўлма мағрур муддаи сўзина,
Ани қавли саҳимдур, на саҳиҳ.

Мен каби лофи ишқ уриб зоҳид,
Элга расволигин қилди сариҳ.

Лабларингдур Масиҳу, Хизр лабинг,
Сендин истар ҳаёт Хизру, Масиҳ.

Куфр ислом элига зулфингдин
Ақду зиннору ҳалқау, тасбиҳ.

Тарки ишқ эт, деди менга зоҳид,
Демади ҳеч телба мунча қабиҳ.

Нодира возеи маонийи шавқ
Анга таслим этар шарифу, вазиҳ.

* * *

Фироқинг оташидан оху авваҳ,
Ки тоқат айламас бу ўтқа дўзах.

Юрак захмида пайдо бўлди йўл-йўл
Ўқинг пайкони гўё эрди рах-рах.

Бали бир-бирга ошиқ бирла зоҳид,
Мухолифдур нучукким ўт била ях.

Шаҳ айлар маснади ноз узра ором,
Мени девонага бас хоки гўлах.

Жаҳон, эй Нодира, эл мақталидур,
Эмастур жойи осойиш бу маслах.

* * *

Агар бўлса кишини ёри фаррух,
Муборакдур юзи дийдори фаррух.

Қани ул ёрдек ширин шамойил,
Жамоли дилкашу, атвори фаррух.

Менинг ёрим парилар шоҳи эрди
Лаби шаҳду, шакар гуфтори фаррух.

Ниҳоли қомати сарви хиромон,
Юзи гул, лаъли шакарбори фаррух.

Эрур майхона файзи майманатлиғ,
Лабо-лаб соғари саршори фаррух.

Менга зоҳид юзидур номуборак,
Валекин жуббау дастори фаррух.

Бўлубдур Нодира мумтози маъни,
Каломи равшану ашъори фаррух.

* * *

Риёу, ҳирсу, тамаъ савтидур таронаи шайх
Эшитмагум, ҳама афсун эрур фасонаи шайх,

Санамлар ишқина тоқат қилолмайин ночор
Ёшунди савмаага зухд ўлиб баҳонаи шайх.

Риёу зарқ тариқида ташнаком ўлур,
Сароби баҳри хаёлоти бегиронаи шайх.

Хамуш эгарман ани бир шарори оҳ ила,
Агарчи тез эрур ўт каби забонаи шайх.

Қўнгуллар ўлди совуқ суҳбатидан афсурда,
Эрур чу боди хазон оҳи ошиқонаи шайх.

Берур ғурур ила оройиши фашу дастор,
Ки худнамолиғ эрур зеби корхонаи шайх.

Топилса, Нодира, бир шайхи орифи комил,
Бошим ҳавосин этай назри остонаи шайх.

* * *

Ер керак ошиқа, менда севар ёр йўх,
Дарду ғамим беадад сўргали ғамхор йўх.

То абад одоб ўла шаҳри фано кўчаси,
Жаннат эрур ошиқа андаки озор йўх.

Бўлди хаёлинг била кўнглим уйи дилкушо,
Келки, бу вайронада соян девор йўх.

Маҳфили айём аро мояи айшу нашот
Барча муҳайё менга, ҳайфки, дилдор йўх.

Ғунчау гул тенг эмас лаълинг ила оғзинга,
Гулда шакар хандау ғунчада гуфтор йўх.

Ўтса хиром айлабон жилва била чобуким
Етмас анинг қаддиға сарвда рафтор йўх.

Элга не тонг айласа оҳу фиғоним асар,
Менга буқун, Нодира, ёрдин осор йўх.

* * *

Боғ сайр эт, карами довара бох,
Гулни бошидаги тожи зара бох.

Худи заррин менга оҳим шарари,
Шамъи фарқи сарида мағфара бох.

Қон тўкар ғамзаси, мужгонлари ҳам,
Кўзи қатлига чекан ханжара бох.

Ҳажр тиғи била бағрим юз чок,
Ани ҳар чокига юз минг яра бох.

Шамъ явглиғ гияҳ буркин заррин
Дуди оҳимдин этар қарқара бох.

Ваҳшат айларму кийик Мажнундин,
Менга, эй кўзлари оҳу, бара бох.

Нодира, даҳр элини сарҳуш бил,
Соқийн давр алида согара бох.

* * *

Ул пари пайкарки ҳажридин жаҳоним бўлди талх,
Шарбати лаълидин айру коми жоним бўлди талх.

Войким, жоми висолидин фараҳ топти рақиб,
Ишратим, эй соқийи ширин забоним, бўлди талх.

Коми жон васлингда ширин эрди мен масти ғурур,
Эмди ҳижронингда, эй номехрибоним, бўлди талх.

Не ҳаловат кўргамен ҳажрингда бу майхонадин,
Нашъа заҳр ўлди, шароби аргувоним бўлди талх.

Сийби ғабғаб бирла унноси лабинг ҳижрониди,
Меваи алвонл боғу бўстоним бўлди талх.

Шарбати лаълингдин айру топмадим жон лаззатин
Комима ишрат майи, эй дилистоним, бўлди талх.

Васл давронида айшу ишратим жовид эди.
Нодира, ҳижронда айши жовидоним бўлди талх.

Тушти оҳимдин бу оқшом чарх майдониға дуд,
Ким асар қилди фалакни меҳри тобониға дуд.

Баҳри ашкимдин рутубат кетти то тахтассаро,
Етти оҳимдин фалак тоқи намоёниға дуд.

Кеча ул гису таманносида чектим оҳлар,
Тонг эмас андин туташса чарх айвониға дуд.

Шамъи рухросини атрофида печитоб ўрар,
Турфа ўхшар ёрнинг зулфи паришониға дуд.

Шамъдек ўртаб танимни эҳтиёт эт дудини,
Ким керакликлур саводи хатти райҳониға дуд.

Ер ушшоқини шамъи жилва равшан қилмасун,
Ким тушар андин рақибни рўсияҳ жониға дуд.

Куйди бағрим оҳ мисраъини иншо айлагач,
Тушти андин Нодира авроқи девониға дуд.

Ўтди кўксимдин ўқинг сарвиравондин берди ёд.
Захмларким қолди андин гулистондин берди ёд.

Меҳнати ҳижрон аро нокомлиғ чекканлара
Васл аро ўлмак ҳаёти жовидондин берди ёд.

Огаҳ этди элни ашким собити сайёраси,
Луди оҳимдур фалакда қаҳқашондин берди ёд.

Айлагач барбод айшим ҳосилни ҳижрон ели,
Ошиноларға сариғ рангим самондин берди ёд.

Воқиф ўлдим даҳр боғини гули раъносидин,
Ким баҳори ранг келтургач хазондин берди ёд.

Ёридан айрилди деб ҳар кун менга даври фалак
Кўргузиб меҳрини ул номехрибондин берди ёд.

Нодира, қилгоч муҳаббат нашъасидин гуфтингў
Лаззати шеъри Умар соҳибқирондин берди ёд.

Ул сарвкї бордур ани мавзун қадн озод,
Машшота учун шона чекар зулфига шамшод.

Мардумлиғ ила айлади ул ой мени расво,
Найранг ила худ телба қилур элни паризод.

Қоши қалами бирла қилур қатл дамо-дам,
Ушшоқларин икки кўзи бўлгали жаллод.

Ул ғамза сенга жавру жафо илмин ўқутти,
Афсуски, таълими вафо бермади устод.

Сен тарки вафо қилдингу бадмеҳрлиғ этдинг,
Ёринг(ни) фаромуш қилиб айламадинг ёд.

Оҳим шарари қилмади кўнглингни мулойим,
Ҳарчанд мулойим бўлур ўт тобида фўлод.

Барпой тутиб қондан меҳру муҳаббат
Тарк айламадинг, Нодира, давлат уйн обод.

* * *

Чун мендин узди меҳрини ул ёр муътамад,
Бегона бўлди бир-биридин жон ила жасад.

Бўлсам фироқ лашкаридин мунҳазим, нетонг,
Сабру сабот черикидин етмади мадад.

Мен нотавон хастани ул ой жамолидин
Маҳрум қилди толиъи баргашта, бахти бад.

Иўқ оғзининг сўроғида, эй жон, нишон тилаб
Тушдинг адам тариқина кимдир сенга балад.

Иўқ, сендин ўзга додраси дайру, Каъбани,
Сен-сен муроди кимки санам деру, ё самад.

Ҳар кимки топса ишқ адабгоҳида қабул,
Қилмас ани такаллумини ҳеч кимса рад.

Дарди фироқ шиддатидин билди Нодира
Дўзах азобидин гами ҳижрон экан ашад.

* * *

Ажални дастидин юз лоду фарёд,
Ки умрим ҳосилини берди барбод.

Музайян қилма тархи истиқомат,
Жаҳони бебақодур суст бунёд.

Кўнгул қасри муҳаббат доғи бирла,
Муаббад то абад маъмуру обод.

Жаҳон маккора золи бевафодур,
Вафо бирла кўнгулни қилмади шод.

Қани Фарҳод ила Мажнун нишони,
Қани Шприну Лайли айлагил ёд.

Ллойиқ барча занжири ажалдур,
Қўяр андоғки домн ҳийла сайёд.

* * *

Бординг назаримдин, эй паризод,
Мен қулни дубора қилмадинг ёд.

Ҳажр ичра фироқ шиддатидин
Юз нолау сад ҳазор фарёд.

Қонлиғ кўнгул ичра мадди оҳим,
Андоғки чаманда сарви озод.

Мужгон ила наргисингдин, эй шўх,
Касб айлади қон тўкарни жаллод.

Мен оҳ ила тоғни сув қилдим,
Тунд айлади тешасини Фарҳод.

Фарёдки ҳажр тунд боди,
Айшим чаманини берди барбод.

Дин Нодирадин камол топди,
Иқбол рафиқу мулки обод.

* * *

Ёрнинг васли эмас озорсиз,
Гулшан ичра гул топилмас хорсиз.
Ул париваш васлидин бўлдим жудо,
Роҳати дил қолмади дилдорсиз.
Ёр учун ағёр дардин тортаман,
Кўрмадим бир ёрни ағёрсиз.
Тан бузулди, энди роҳат қолмади,
Соя пайдо бўлмади деворсиз.
Берма нисбат қаддига, эй боғбон,
Сарвдур бу боғ аро рафторсиз.
Нодира аҳволидин огоҳ бўлинг,
(Эй мусоҳибларки, қолмиш ёрсиз).

ЛУҒАТ

А.

Абас — бефойда.

Авбош — безори, тарбиясиз.

Абжад — араб алифбесининг бош ҳарфлари: а, б, ж.

д — ларнинг йиғиндиси. Алифбенинг боши маъносида ишлатилади.

Авқот — вақтлар, вақт сўзининг кўплиги.

Адам — йўқлик, адам бўлмоқ — йўқ бўлмоқ.

Ажуза — қари хотин, кампир.

Азм айламоқ ва *азм* этмоқ — пият қилмоқ, қасд қилмоқ.

Анжум — нужумлар, юлдузлар.

Ато — бағишлаш, аҳвол.

Алломо — олим; бир соҳанинг билимдони.

Амну-амон — тинчлик.

Аналҳақ — араб тилида «мен ҳақмен», яъни «худо мен» дегани. («Ана» араб тилида «мен», «алҳақ» ҳақ—«худо»): Қадимги манбаларнинг билдиришича: Мансур дунёнинг бевафолигидан хафа бўлиб, аналҳақ — мен ўзим худомен деб юрар экан.

Ангишт — бармоқ.

Анқо — қушларнинг подшоси ҳисобланмиш бир қуш.

Баъзан йўқ нарсага ёки камёб нарсага ҳам ўхшатилади.

Арса — майдон.

Аргувон — қизил дарахт.

Ашк — кўз ёши.

Атвор — «тавр»нинг кўплиги — юриш-туриш, хулқ, чек, ҳаракат, миқдор.

Атфол — «тифл»нинг кўплиги — гўдақлар, болалар.

Афгор — яраланган, мажруҳ, афгор айламоқ—яраламоқ.

Афлок — «фалак»нинг кўплиги — кўклар, фалаклар, осмонлар.

Афсун — диққатни тортиш, ром этиб олиш.

Афсурда — совиган, музлаган, бировдан кўнгли қолган маъносида ҳам ишлатилади.

Асрор — сирлар.

Аёдит — хабар олиш, кўнгли сўраш.

Аёғ — май ичадиган пиела.

Аҳбоб — «ҳабиб»нинг кўплиги — дўстлар, ёрлар, севимлилар.

Аҳмади мухтор — Муҳаммад лайғамбарнинг сифати.

Айём — «явм»нинг кўплиги — кунлар.

Ақиқ — ҳақиқ, қизил тусли, қиймат баҳо тош Баъзан гўзалнинг лаби (қизил лаб) деб киноя этилади.

Б.

Бадхоҳ — ёмон ўйли, ёмон фикрли.

Базл — сахийлик, сахийлик билан сарф этиш; тортиқ, ҳадя.

Батҳо — Макка шаҳарининг яқинидаги водий номи. Асли маъноси ёмғир суви оқадиган кенг жой.

Балад — шаҳар.

Баргашта — синдирилган, хафаланган, ўлдирилган, ағдарилган.

Бархурдор — фойдаланувчи, бахравар, бахтли.

Баржаста — энг яхши, кўзга кўриниб турган.

Бахшойиш — бериш, бағишлаш, ҳадя қилиш.

Бақо — доимийлик, мангулик.

Бегирона — чексиз, туганмас.

Бенаво — кимсасиз, ёрдамсиз.

Бехурду-хоб — овқатсиз, уйқусиз.

Бесомон — камбағал, ожиз, йўқсил.

Бизоат — сармоя.

Бисмиллаҳ — оллоҳнинг номи билан.

Бисёр — кўп.

Биҳамдилаҳ — оллоҳга мақтовлар.

Боб — эшик.

Бол — қанот.

Боло — юқори.

Болу-пар — қанот ва қуйруқ.

Болин — ёстиқ, кўрпа.

Бунёд этмоқ — асосини қурмоқ, юзага келтирмоқ.

Бурк — туянинг жунидан қилинган кийим. Дарё ва юлдуз исми.

В.

- Вазих* — аниқ, очик, тоза; касаллик номн.
Вафобоб — вафога муносиб
Васл — етишиш; қовишиш, бирлашиш.
Возеъ — асос солувчи, паранжисиз аёл.
Воли — ҳайрон, шошиб қолган.
Воқиф — хабардор.
Вубол — увол.

Г.

- Гавҳарфишон* — гавҳар тўкилиб турган.
Гардиш — айланиш, дўниш.
Гардун — осмон.
Гарданкаш — бўйсунмовчи, итоат этмовчи.
Гарон — оғир; катта, зўр.
Гису — хотин-қизларнинг ўрилган сочи.
Гийру-дор — олиш, тутиш; подшолик қилиш маъносида.
Гирдибод — қуюн, самолнинг айланиши.
Гирибонгир — айбловчи.
Гирих — тугун, териш, чигаллик.
Гила — пиҳоят, йнги, оҳ-воҳ, таъна, ҳайфсан.
Гирён — йнглаган, ёш тўккан.
Гувора — ўнғай ҳал қилувчи, ёқимли, розилик.
Гузаргоҳ — ўтиш жойи.
Гулжабин — гул пешонали.
Гуландом — гулбадан.
Гулрў — гул юзли.
Гулфом — гул ранг.
Гумроҳ — йўлини йўқотган, тўғри йўлдан чиққан, йўлдан озган, адашган.
Гўша — бурчак.
Гуфтигў — гап-сўз, тортишув, суҳбат.
Гуфтор — гап-сўз, суҳбат.

Д.

- Дабиристон* — мактаб.
Даст — қўл.
Дастор — салла.
Дайри фоний — «бевафо дунё», ўткинчи дунё.
Дилситон — дилбар, кўнгилни олувчи.
Диловез — кўнгилни қувонтирадиган, ёқимли, ҳидли, хушбўй.

Дилоро — севимли, маҳбуб.

Дийда — кўз.

Диловар — мард, ботир, қаҳрамон, жасур.

Дилкушо — хурсанд қилувчи, қувонтирувчи.

Довар — подшо, ҳоким.

Додраси — ҳаққоний, адолатли.

Домон — этак.

Дурд — қуйқум, қуйқа.

Дирдамоқ — май қуйқасини ичувчи, майга берилган маъносида.

Дурфишон — дур сочувчи, ялтироқ, равшан.

Дуто — букилган, эгилган.

Душвор — оғир, мушкул, қийин.

Ж.

Жамшид — қадимги Эроннинг афсона ва хурофотида бир ҳукмдор бўлиб, кўпроқ айшу ишрат билан машҳур этиб кўрсатилади.

Жаноб — остана, бўсаға, даргоҳ

Жаъд — соч, кокил.

Жило — ялтираш, нур сочувчи.

Жаннат-ул-маъво — жаннат жойи, жаннат боғи.

Жароб — қичма касали; қиличнинг занглаши.

Жураб — қуш исми

Жовид — жовидона, абадий, доимий; давлати жовид— доимий давлат, туганмас давлат.

Жовидон — абадий, мангу.

Жонгоҳ — хавфли жой.

Жониб — томон, ёқ.

Жубби дастор — салланинг печи.

Жунун — жиннилик.

Журъа — қултум, бир ютум.

Жуйи шир — сут ариғи.

З.

Зарқ — икки юзламалик; алдаш, сохталик, ҳийла.

Замзам — Маккадаги булоқнинг исми.

Занах — няк, тана маъносида ҳам келади.

Заъф — ожизлик, қувватсизлик.

Зебу-фар— ясан-тусан.

Зимра— жамият, гуруҳ.

Зиннор — бут.

Зол — кекса, қари кампир; ҳийлагар.

Зоҳид — дунё ишларидан ҳаваси қайтиб, ибодат билан машгул киши, сўфий.
Заррот — «зарра»нинг кўплиги; атомлар, қисмлар.
Зухд — ҳаром ишлардан сақланиш, сўфийлик.

И.

Икром — ҳурмат.
Илтизом — зарурий, мақсадга мувофиқлик; тиришиш.
Илк — қўл.
Имдод — ёрдам.
Иншо — асар, ёзма нарсa.
Интиҳоб — сайлов, танлаш.
Инқилоб — ўзгариш.
Иршод — раҳбарлик, тўғри йўл кўрсатувчилик.
Истиғно — тортиниш, нозланиш.
Итоб қилмоқ — таъна қилмоқ, таъзир бермоқ.
Иқомат этмоқ — яшамоқ, турмоқ.
Иқтидо — бир нарсага эргашиш, тақлид қилиш.
Иқтидор — қудрат, куч, қобилият.
Ирсол — юбориш, жўнатиш, йўллаш.
Иер — ҳава, атмосфера.
Ийд — ҳайит, байрам.
Ихтисоб — тегишли бўлиш.

К.

Кавкаб — юлдуз.
Кавокиб — «кавкаб»нинг кўплиги—юлдузлар.
Каманд — ип, арқон, боғ; тузоқ.
Кавъба — Маккадаги муқаддас жой.
Куъба — қизлик, қиз болалик.
Каҳқашон — сомон йўли, галактика.
Кибриё — буюклик, катталиқ, улуғворлик; куч, қудрат, устунлик.
Кийнапарвар — душманлик кўзи билан қаровчи, кийна-ли, ёмон ниятли.
Киштзор — экинзор.
Ком — мақсад, хоҳиш, тилақ.
Комёб — мақсадга эришган, ниятига етган.
Кофи — старли миқдорда.
Кудурат — хафалиқ, қайғу.
Кулкул — беҳуда сўз, текшириш. Жуда нордон ли-мон.

Кулола — сочлар, кокиллар, гулдаста.
Кўка — бойқуш, тутинган оғайни.
Кўҳкан — Фарҳоднинг лақаби, тоғ қазувчи маъносида

Л.

Ливс — куч, қудрат; ифлослик; сустлик.
Лавас — пасткашлик, губанлик.
Лавҳ — қуёш ёки юлдузнинг кўриниши; ярқираш, нур сочиш.
Лаъл — ёқутга ўхшаш қизил рангли, қиммат баҳо тош; мажозан қизил май ва дилбарнинг лаби.
Лаъл шакарбор — шакар лаб маъносида.
Ложарам — шубҳасиз; поилож.

М.

Мавзун — вазнга солинган, ўлчанган, чиройли.
Мавло — соҳиб, молик, жаноб.
Маъбад — ибодат этиладиган ўрин.
Маъво — жой, маскан, паноҳ, ўрин.
Маддиоҳ — оҳ чекиш, узоқ азобланиш; давомли оҳ чекиш маъносида.
Мадоро — юзаки дўстлик.
Мазҳаб — юриш, восита, диний фикр, қоида, тартиб.
Малиҳ — гўзал, ёқимли, нозик, келишган.
Манзар — кўриниш, юз, юз ифодаси.
Манзур — гуллаган, гўзал, кўм-кўк бўлган.
Маоний — «маъно»нинг кўплиги, маънолар.
Маротиб — «мартаба»нинг кўплиги — даражалар, унвонлар, вақтлар.
Марҳала — куннинг ўтиши, тўхташ-жойи.
Мазмун — қўшилган, йиғилган, бирлаштирилган.
Мардум — халқ, омма, кўз қорачиги.
Масдуд — ёпиқ, қулфли.
Масиҳ ва масиҳо — Исонинг лақаби, мажозан — жоңлантирувчи, жон берувчи, тирилтирувчи маъносида
Муслах — тайёрланган.
Муслиҳ — қайта қурувчи, тuzатувчи.
Майи ноб — тоза май, тиниқ май.
Майкада — майхона.
Майманат — қўлнинг ўнг томони, бахт, гуллаб яшнаш.
Матбах — ошхона.

- Мариэ* — касаллик, ҳасталик.
Мақдам — қадам жойи.
Мақдур — белгиланган, бўлиши мумкин бўлган, зарурий, тақдир, имконият.
Мақтал — ўлдириш жойи, дор таги.
Мағфар — дубулға, каска.
Маҳ — ой.
Маҳақ — кумуш ва олтинларга суртиб уларнинг тоза ва нотозалигини ажратадиган тош.
Маҳваш — ой чеҳра, ой юзля.
Махмур — хумор бўлган, майга ташна бўлган.
Маҳфил — мажлис жойи, йиғилиш жойи.
Машиота — гримчи, безовчи, келин ва қизларни ясан-тирувчи хотин.
Мифтоҳ — калит, очқич.
Мийно — шиша, ҳаво ранг ойна: ҳаво.
Монанд — ўхшаш.
Мочин — Хитой империяси.
Моҳ — ой.
Муанбар — атирланган, хушбўй ҳид сочувчи.
Мунаввар — нурли, нур сочиб турувчи, жуда ҳам равшан.
Музайян — ясатилган, безатилган.
Мулаввал — чарчаган, ҳориган, толган, касалванд, ожиз, хафа, хафа бўлган, ғамгин.
Мунтахаб — сайланган, танланган.
Муножот — худога илтижо, ёлвориш.
Мунфаил — хижолатлик, ҳайрат.
Мунҳазим — ҳайдалган, енгилган, тор-мор келтирилган.
Мужалло — машҳур, шуҳрат топган.
Мужгон — киприк.
Мужда — хат, мактуб, қувончли хабар.
Мулоқот — учрашув, суҳбат, сўзлашиш.
Муозаллоҳ — худодан паноҳ тилаш маъносиди.
Муқтарин — дўст, иттифоқчи, эргашувчи.
Мусаххар — куч билан қўлга киритилган, забт этилган, бўйсундирилган.
Мустаманд — фақир, бахтсиз, қайғули, хафаланган.
Мутриб — музикант, ашулачи, севинтирувчи, шодлан-тирувчи.
Муфарриҳ — кўнгли очувчи, шод этувчи.
Мушкин — ҳидли, хушбўй.
Муқарраб — яқин, яқин қариндош, дўст.

Мушкбор — мушк сочувчи, хушбўй.
Муштари — сотиб олувчи, харидор.
Мурғзор — ўтзор, кўкаламзор, чаман.
Мухлис — ихлосманд, берилган.
Муҳайё — мавжуд, тайёр, ҳозирланган.
Муътамад — ишончли.
Муътод — одат, одатланган.
Муътанам — ғанимат, ўлжа ҳисобланган.
Муътаним — ўлжа олувчи, пайтдан фойдаланувчи
Мўр — чумоли.

Н.

Навмид — умидсиз.
Навола — насиба, ҳисса; ошам, луқма.
Наззора — кўриниш, қараш, бошқариш, томошабин.
Нангу ном — ор-номус.
Наргис — бир турли гул; гўзалнинг кўзи.
Нахлистон — кўчатзор, хурмозор.
Ноком — мақсадига етмаган, бахтсиз.
Нашиман — ўтарадаган нарса, курси, мажлис, йиғилиш, ватав.
Нашот — яратиш, ўсиш, тараққиёт.
Нажот — оила, келиб чиқиш, бошланғич.
Них — ип, тола.
Некном — яхшиликда ном чиқарган, донгдор, шуҳратли.
Нисор — сочиш, оёқ остига сочиш.
Новак — ўқ, камон ўқи.
Ноёб — кам топиладиган, кāmчй̄л, нōдй̄р.
Нун — араб алифбесида «н» ҳарфи.
Нўш — ичиш, нўш қилмоқ — ичмоқ

О.

Обдор — порлоқ.
Оби ҳаёт — ҳаёт суви, тиргизувчи сўв (Афсонага кўра, қандайдир бир ғорда аллақандай чашма бўлиб, кимки унинг сувидап ичса гўё ўлмай, абадий яшар эмиш). Бу сувни оби ҳаёт, оби ҳайвон, оби бақо, оби зиндагоний, хизри ҳаёт, хизр суви, чашман ҳайвон деб ҳам юритилади.
Ойин — одат, расм, тантана.
Олуда — булғанган, ифлосланган, ифлос.

Ошифта — мубтало, ошиқ, парпшон.
Ошифтаҳол — ачинарли ҳолатда, ғамгин кайфият.
Ошом — ичувчи; май ошом — май ичувчи, майхўр.
Ошуб — фитна, тўполон, ғавғо.
Омода — тайёр, ҳозир.
Ораз — юз, бет.
Оройиш — безак, безаш, зийнат.
Оғоз — бошланиш, ибтидо.
Озурда — хафа, хафаланган, ранжиган.
Осиғ — фойда, наф.
Осий — гуноҳкор, бўйсунмовчи, итоатсиз.
Осор — «асар»нинг кўплиги — таъсирлар, излар.
Осуда — тинч, хотиржам, озод.

П.

Падидор — очиқ, равшан кўриниб турган.
Парирў — парига ўхшаш, гўзал.
Партав — шуъла, нур.
Гайваста — бирлашган, туташган; яқин, туташ.
Пайк — хабарчи, чопар.
Паймоншикан — ваъдасини бузувчи, аҳдини бузувчи.
Пинҳон — яширин, махфий, сир.
Пироҳан — кўйлак.
Пири муғон — майхоначи.
По ва пой — оёқ.
Покдоман — ақлли, доно, тоза, покиза, пок.
Пунба — пахта.
Пуртоб — ўқ, сакраш, ялтираш, нурланиш.

Р.

Раият — халқ, тобелар, деҳқон.
Растахез — қиёмат, махшар кунн, тўполон, қий-чув.
Раҳнамо — йўлбошчи, раҳбар.
Реза — қирқинди, майда.
Ришу-бурут — соқол-мўйлов.
Ризвон — жаннат, боғ, бўстон.
Рикоб — узанги, от.
Ринд — май ичувчи, ошиқ.
Ришта — ип.
Рифъат — юксаклик, буюк мартаба.
Риё — иккиюзламалик, мунофиқлик.

Риёз — боғлар, ўтзорлар.

Рўсиёҳ — юзи қора.

Рухафзо — кўнгилни олувчи, ўзига кўнгилни тортувчи.

Рутубат — намлик, захкашлик.

Рўзу-шаб — кеча-кундуз.

С.

Сабз — кўм-кўк, янги, тоза, кўкараётган нарса.

Сабих — гўзал ҳуснли, оқ юз.

Сабу — пиёла, қадаҳ.

Сабур — сабр этувчи, чидамли, бардош этувчи.

Савдо — ортиқ даражада берилиш, севги ва муҳаббат оғирчилиги.

Сад — 100, тўсиқ, ғов.

Самад — хўжайини, жапон, бошлиқ, раҳбар.

Самур — қимматли ҳайвон териси.

Санжоб — қуш исми.

Санад — ҳужжат, асос, таянч.

Саргашта — сарсон, ҳайрон, боши айланган.

Сарафроз — юксак, баланд, бахтга эришган.

Сарманзил — меҳмонхона, тўхташ жойи.

Саришор — тўла, тўлиб тошган, сугорилган, маст.

Сархуш — сармаст, маст.

Салосил — занжирлар.

Сулосил — томоқдан ўтувчи тоза сув, тоза вино.

Салотин — султонлар, подшоҳлар.

Сайд — ов.

Сайёд — овчи, моришкор.

Сариҳ — очик, аниқ, равшан.

Сарсар — аҳмоқ, ақлсиз, тентаклик.

Саҳбо — қизил май.

Саҳиҳ — тўла, мукамал, соғлом, ҳаққоний, ҳақикий асл.

Саҳоб — булут.

Саховат — сахийлик.

Саҳийм — касал, носоғ, кучсиз.

Саришк — кўз ёши

Ситам — жабр, жафо, ҳақсизлик.

Ситамкор — зулм ва ҳақсизлик қилувчи, ситамгар.

Синон — найза, учти найза.

Сиҳий — тўғри, тик; сарв сиҳий бўйли — тўғри ва чиройли бўйли.

Сиҳи қад — қомати келишган, сарв қомат.

Сияҳ (сиёҳ) — қора, бахтсиз.

Собит — барқарор, тебранмас; исботланган.

Сокин — бир ерда турувчи, ҳаракатсиз.
Соқий — вино қуювчи, гўзал, косагул.
Соғар — май қадаҳи.
Спехр — осмон, тақдир, дунё.
Сугувор — йиғлаш, шикоят қилиш, гамгин, хафа.
Суд — фойда, наф.
Сукун — тинч, тинчлик, ҳаракатсиз танаффус, доимийлик.
Сумансо — гўзал.
Сулук — йўл; бир йўлни қабул этиш, чунончи: тариқат йўлига кириб, ибодат билан машғул бўлиш.
Сурайё — ҳулкар юлдузи.
Сурух — қичқариқ.
Сурук — гала, тўда, гуруҳ.
Сунбул — ўрилган сочга ўхшаш, ингичка ва узун бўлиб ўсадиган хушбўй ўсимлик.
Сунъ — усталик, ҳунар.
Савмаа — ибодатхона.

Т.

Табоҳ — бузилган, айниган, хароб.
Таваҳҳум — хаёл, фараз, тасаввур этиш, шубҳа; хавфсираш, қўрқиш.
Тавфиқ — мувофиқ келиш, ёрдам, кўмак.
Тикаллум — суҳбатлашув, суҳбат, сўзлаш.
Тақягоҳ — таянадиган ер, сўфийлар ибодат қиладиган ва расм-русумларни ўтказиладиган жой.
Талъат — юз, бет, чеҳра, кўриниш; гўзаллик.
Талх — аччиқ, тахир.
Талхком — иши ўнгидан келмаган, бахтсиз, қайғули.
Тажалло — зуҳур этиш, равшан бир суратда кўриниш; шуъла, жиља.
Тажаммул — гўзаллик, савлат, безаклик.
Таманно — истак, орзу, талаб, дуо, ўтиниш.
Тамаъ — очкўзлик, тўймаслик.
Тараб — шодлик, севинч, хурсандлик.
Тариқ — йўл, услуб, қонда, одат.
Таррор — товламачи, ўғри, чўнтаккесар, алдоқчи.
Тароват — тозалик, янгилик.
Тағаллуб — бўйсундириш, босиб олиш, алдаш, қалбакилик, сохталик.
Тахтассаро — ернинг таги.

Таҳаммул — чидам, тоқат.
Таҳаррук — ҳаракат қилиш, ҳаракатланишлик.
Таҳайюр — ҳайратда қолиш.
Таъмир — тузатиш.
Тийрадил — дили хира.
Тифл — бола. гўдак.
Тиловат — ўқиш (қуръонни), фикр юритиш.
Тийра — хира, қора, қоронғи.
Тобон — порлоқ, ёруғ сочиб турувчи, мунаввар.
Тобу-таб — куч-қувват, қодирлик.
Туғро — подшоҳнинг номи ҳам кўрсатилган махсус бир белги бўлиб, буйруқ, фармон, қарор кабиларнинг тепа-сига туширилган бўлади.
Тундбод — қаттиқ шамол.
Турра — кокил.
Тул — уруш, кураш, жанжал, тортишин.

У.

Узор — юз.
Унноб — чилонжийда.
Ушшоқ — ошиқлар.
Уйрулмоқ — айланмоқ, ўгирилмоқ; қайғурмоқ.
Унон — фарёд, оҳ-воҳ.
Уқов — юлдуз исми.

Ф.

Фатҳ — очиш, қўлга олиш, тортиб олиш.
Фирдавс — боғ, жаннат.
Фавт — йўқотиш, ўлим.
Фано — йўқлик.
Фарз — буйруқ, топшириқ, мажбурият, мажбурий бўлган иш.
Фаррух — чиройли, гўзал, бахтли.
Фарзона — онгли.
Фархунда — муборақ, қутлуқ, бахтиёр.
Фасоҳат — усталик билан гапириш, чиройли гапириш, тўғри ва очик қилиб гапириш.
Файзосор — лутф-карамли; баҳрали.
Фойизул-анвор — чароғон, нурлантирувчи.
Форугбол — жони тинч, хотиржам.

Х.

- Хайл* — тўда, оломон, гуруҳ.
Хам — эгри, эгилган.
Хат — эндигина чиқа бошлаган мўйлов.
Хизр — афсонавий шахс, адабиётда тирилтирувчи ҳаёт-бахш сифатида ишлатилади.
Хирад — ақл, зеҳн, фикр, фаросат.
Хиромон — хиром билан (ноз билан) юрувчи, маҳбуб.
Хок — тупроқ, ер; мамлакат.
Хокистар — кул.
Хун — қон, ўлдириш. ўлим.
Хуришд — кун, қуёш.
Хўтан — Шарқий Туркистоннинг бир вилояти.

Ч.

- Часпон* — яроқли, тўғри келадиган, ярашган, чиройли.
Чирик — бу ерда қўшин маъносида.
Чобук — тез, тез юрар.
Чокар — хизматчи.
Чобуксувор — улоқчи, чавандоз
Чоркўл — тўрткўл.
Чўғз — бойўғли, бойқуш.
Чўх — кўп.

Ғ.

- Ғаддор* — хонн, қаттиқ кўл.
Ғулом — ўғил бола, йигитча ходим, кул, малай.
Ғизол — кийик.
Ғамулҳисоб — қиёмат.

Ш.

- Шакарбор* — ширин сўзли.
Шамойил — шакл, сурат, кўриниш.
Шамшод — баланд, тўғри дарахт (жононнинг келишган қоматига ташбиҳ этилади).
Шаш қатор — (олти қатор), тизилган, кетма-кет (кўз ёши ҳақида).
Шарар — зарар етказиш, ҳақорат қилиш.
Шафъи — ёқловчи, ҳимоя этувчи, воситачи.

Шаҳбоз — лочин.

Шаҳвор — шаҳона, шоҳларга махсус.

Шаҳид — чиройли, гўзал. Муқаддас жангда ҳалок бўлган шахс.

Шаҳодат — гувоҳлик.

Шаҳна — қўриқчи, посбон.

Шикор — ов, овлаш.

Шитоб — шошилинч, шошилиш.

Шодоб — ҳўл, нам, зах.

Шойиста — лойиқ, муносиб, шоён, сазовор.

Шона — тароқ.

Шоҳид — гувоҳ, далил.

Шумора — сон, адад, санок.

Шухра — шуҳрат, машҳур бўлиш.

Шўру-пар — шовқин-сурон, жапжал, тўполон.

Я.

Яъжуж — диний асфонага кўра, гўё қиёмат пайти келганда «Яъжуж-Маъжуж» (ялмоғиз) номли қисқа бўйли одамлар пайдо бўлиб, ҳамма ёқни хароб этар эмиш.

Яғмо — талон, форат; бировнинг нарсаларини тортиб олиш, ўғирлик.

Ясриб — Мадина шаҳарининг қадимги номи.

Ҳ.

Ҳадис — 1) янги, илгари бўлмаган. 2) янгилик; 3) сўз, гап; 4) Муҳаммаднинг ва ундан сўнг ўтган имомларнинг айтганлари ва одатлари ҳақида нақл ва ривоятлар.

Ҳаводис — «ҳодиса»нинг кўплиги — ҳодисалар.

Ҳажр — айрилиқ, фироқ.

Ҳадаф — қора, нишон, мўлжал, қасд этилган нуқта.

Ҳазор — минг; сад ҳазор — юз минг.

Ҳасуд — ҳасадчи, кўра олмовчи.

Ҳижоб — парда.

Ҳашмат — савлат, дабдаба, улуғворлик.

Ҳашр — йиғин, йигилиш.

Ҳарим — ҳаром

Ҳайвонсуи — оби ҳаёт.

Ҳижрат — кўчиш, кўчиб кетиш

Ҳилол — янги ой, уч кунлик ой.

Хувайдо — зоҳид, кўриниб турган, равшан, ошкор.

Худхуд — пўпишак.

Хукамо — «ҳаким»нинг кўплиги; олим, файласуф, доктор.

Хумоюн — муборак, қутли, бахтли.

Хумро — қизил.

МУНДАРИЖА

Шоира Нодира	5
Васл уйин обод қилдим бузди ҳижрон оқибат . . .	9
Фарҳод агар урса менга лофи муҳаббат	10
Баҳор келди	11
Эй сарви саҳи бўйлиғим, эй қомати зебо	12
Эй меҳри жомолинг олам оро	13
Эй юзинг қиблаи арбоби сафо	14
Марҳобо, эй пайк султон, марҳобо	15
Эй хушо, шиша аро оби ҳаёти хукамо	16
Юзинг офтоби моҳи олом оро	17
Назар аҳли савдоларидин хатнинг қилди лавҳи жамола пайдо	18
Нужум эрмас фалакда шуълаи оҳим шароридир .	20
Кел сенга, эй шоҳи жаҳон, мамлакати жаҳон фидо.	21
Ғунчадек оғзи аро ул лутфи гуфтори ажаб	22
Тайрадур субҳи нашотим, соқие, келтир шароб .	23
Гулға десам йўқ кафи пойингга тоб	24
Ғазаб бирла нигорим ўтди ёнимдан шитоб айлаб .	25
Ер лаълини ёд этармен ғунчаи хандон кўриб . . .	26
Берай жон висол ичра, эй нўши лаб	27
Кетмади мендан қадаҳ бирла хумори офтоб	28
Сайд этди мен ул икки қаллоб.	29
Агар гулшанга кирса сарв гулрўйим хиром айлаб.	30
Соқий, менга қаддақ тут, бу дайр аро лаболаб. . .	31
Чиқди ул гулгун қабо	32
Менки қолдим ҳажр вайронидан бесомон бўлиб. . .	33
Чаман риёзида гул гашт мурғзор қилиб	34
Юзингдур қиблаи аҳли муножот.	35
Рафиқо менга бир дам дўстлуқ расмини изҳор эт.	36
Ғар аҳли вафо истаса кошона саломат	37

На гул сайр айла, на фикри баҳор эт	38
• Келгил эй ёр, вафо расмини тут.	39
Эй сабо, рози дилимни беҳабар ёримга айт	40
Сайр этарда нахлистон ёр қаддини ёд эт.	41
Ҳажрдин маҳмурмен соқий, лаболаб жом тут.	42
Ошиқ ўлдинг, эй кўнгил, эмди раҳи майхона тут	43
Дода келдим, эй салотин сарвари, додим эшит	44
Менинг жунунима Мажнунни бермангиз нисбат.	45
Печа муддатки кўнгил ғайр ила тутти улфат.	46
Рамазон ойида ҳар кимда фаровон ҳожат	47
Соқие, маҳмурдирмен жом тут.	48
• Ҳар кимда агар бор эса осори муҳаббат.	49
Кел дайрни имтиҳон этиб кет	50
Жон кўрмади рўзадин ҳаловат.	51
Куйма деб айламади ҳеч киши парвонага баҳс.	52
Жонимга вафолар била жонпона қилур баҳс.	53
Ҳар қачон ким деса ул латли шакарбор ҳадис.	54
Дамики лабларидин зоҳир этса ёр ҳадис	55
Бевафодур бу жаҳон суду зиён барча абас.	56
Кетти ҳушим ул париваш жилва оғоз айлагач	57
Кўзларим муштоқидир дийдор учун рухсора оч	58
• Тийра дилман шона зулфингни паришон айлагач	59
Эй кўнгул, ёр учун жаҳондин кеч	60
Васли ёр истасанг жаҳондин кеч	61
Май ичсанг, эй кунгил, элдин ниҳон ич.	62
Қилмагин зинҳор изҳор эҳтиёж	63
Эй жамолинг сабоҳат ичра сабиҳ	64
Фироқинг оташидин оҳу-ваҳ.	65
Агар бўлса кишини ёри фаррух.	66
Риёу; ҳисру, тамаъ савтидир таронаи шайх	67
Ёр керак ошиқа менда севар ёр йўх.	68
• Боғ сайр эт карами довара бох	69
Ул пари пайкарки ҳажридин жаҳоним бўлди талх.	70
Тушти оҳимдин бу оқшам чарх майдонига дуд	71
Ўтди кўксимдан ўқинг сарви равондин берди ёд.	72
Ул сарвки бордур ани мавзун қади озод.	73
Чун мендан узди меҳрини ул ёр муътамад	74
Ажални дастидин юз доду фарёд	75
Бординг назаримдан, эй паризод	76
• Ернинг васли эмас озорсиз.	77
Луғат	78

На узбекском языке

НАДИРА

СТИХИ

Гослитиздат УзССР — 1958 — Ташкент

Редактор *Т. Жалолов*
Рассом *Р. В. Левицкий*
Рассом редактор *С. А. Мальт*
Техн. редактор *П. А. Уманский*
Корректор *Э. Сидықов*

* * *

Теришга берилди 24-IX 1957. Боснишга
рухсат этилди 11.VII 1958. Формат
70×108/32. Босма л. 3,0. Шартли
босма л. 4,92 Наshr л. 2,5. Тиражи 15000.
P 06379 УзССР Давлат бадний адабиёт
нашриёти. Тошкент, Навоий к. 30.
Шартнома № 115 — 52.

* * *

ЎзССР Маданият министрлиги Глав.
издатининг 2 босмаховаси, Янглиўул
Чехов к. 3, Заказ № 704. Баҳоси 60¢.